

OPERA UMANISTULUI POLON MARTIN KROMER ȘI IMPORTANȚA EI PENTRU ISTORIA ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN

I. C. CHIȚIMIA

Numele lui Martin Kromer, umanist polon din secolul al XVI-lea, nu este necunoscut științei românești, dar acest scriitor are o însemnătate mai mare decât i s-a acordat în general pînă acum.

M. Kromer s-a născut în 1512, în localitatea Biecz din districtul Cracoviei. Tatăl său, Grzegorz Kromer, făcea parte din burghezia incipientă a timpului, iar mama sa Agnieszka Czermińska se trăgea dintr-o familie de nobili șleahțici. După studii la universitatea de la Cracovia, în anii 1528—1530, a plecat mai pe urmă să studieze și în străinătate la Bolognă, unde a obținut titlul de doctor în drept, obiectele de studiu fiind totuși diverse. Întors în țară în 1540, a ocupat un post de cleric, ceea ce era în nota vremii. Între timp fusese secretarul episcopului de Cracovia, Piotr Gamrat, precum și al principelui Sigismund August, viitorul rege al Poloniei (1529—1572). Ajungînd apoi canonic de Varmia, a fost trimis în diferite misiuni diplomatice, ca un om cu știință de carte și cunoscător de limbi străine. În anul 1552, drept recompensă pentru serviciile sale, a fost înnobit de regele Sigismund August, iar mai tîrziu și de împăratul Ferdinand I (1556—1564), cu care a venit în contact diplomatic¹. În 1569 a devenit adjunctul cardinalului de Varmia, Hozjusz, iar după moartea acestuia, survenită în 1579, s-a urcat pe scaunul episcopal de aci, deținîndu-l pînă la moarte. S-a stins la 23 martie 1589, după o bogată activitate și o muncă neîntreruptă în domeniul literelor și al culturii în general.

M. Kromer a stăpînit bine limbile greacă și latină, cunoștea perfect limba italiană (probabil nu-i era străină nici franceza) și se pare că vorbea și nemțește. A fost un om cu o frumoasă cultură clasică și renascentistă. De aceea, nu poate surprinde faptul că, încă din tinerețe, între anii 1532—1536, a început să publice opere cu caracter umanistic și filologic, și anume, ediții din lucrările lui Aristotel și Cicero, sau versuri personale în limba latină². În continuare

¹ Al. Batowski, *Sprawa z poselstwa Marcina Kromera do Ferdinanda cesarza w.l. 1558—1563* Liöv, 1853.

² Cf. Fr. Hipler, *Monumenta Cromeriana: Gedichte, Synodalreden, Hirtenbriefe*, Braunschweig, 1892: *M. Cromers unbekannte Jugendgedichte*, în „Zeitschrift für Geschichte und Altertumskunde Ermlands“, XXX, 1899; date generale despre activitatea și personalitatea lui M. Kromer în monografia lui A. Eichhorn, *Der ermlandische Bischof Martin Kromer als Schriftsteller, Staatsmann und Kirchenfürst*, ibidem, IV, 1869.